

Наш Лемко

РІК III.

Ч. 19 (67)

Львів, 1-го жовтня 1936.

Виходить двічі в місяць.

Адреса: Львів, Зіморовича 3. Тел. 257-87.
NASZ LEMKO, LWÓW, ZIMOROWICZA 3.

ЦІНА ЧИСЛА 15 ГР.

Оголошення після умови.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Річно 3 зол., Піврічно 1.80 зол., Чвертьрічно 1 зол.
ЗАКОРДОНОМ: Річно 1 ам. дол. або рівновартість.

ОСІНЬ У КАРПАТАХ.

На Лемківщині копають бандурки. На світлині бачимо, як люди в Дуклянщині — село Гирова — допомагають своєму українському священникові викопати бульбу.

ЗБІРКА У ДУБРІВЦІ РУСЬКІЙ.

На основі дозволу Повітового Староства в Сяноці, з дня 18. VIII. 1936 Ч. РоІ. 10/с/59/36. переведено у Дубрівці Руській в дні від 20—31. серпня ц. р. збірку до замкнених пушок, яка у своєму висліді дала квоту 18 зол. 24 сот.

Квоту цю зужито в цілости на покриття видатків, звязаних з веденням Дитячого Садка у Дубрівці Руській.

Старшина Кружка Рідної Школи у Сяноці

ЗАПОЧАТКУВАЛИ ХОСЕННЕ ДІЛО.

При Кружку „Сільського Господаря“ у Вороблику корол. започаткували в порозумінні з „Район. Молочарнею“ в Сяноці т. зв. **асекураційний відділ від випадків на худобину**“. Річна вкладка асекуруючого худобину вноситиме 2% від вартости даної (дотичної) штуки. Оцінку вартости худобини буде переводити оціночна комісія, з фахівцем на чолі. Всі повинні поцікавитися тим хосенним ділом.

Чи ви вже маєте

**„Ілюстровану історію лемківщини“,
та „Українське весілля на лемківщині“**

якщо ні, то замовте ще нині.

Ціна обох книжок разом з поштовою оплатою 4 зл.

ЗАМОВЛЯТИ в Адміністрації „НАШ ЛЕМКО, Львів, Зіморовича 3.

Прегарні коліркові

образи до християнських хат.

Розмір образів 42×30 см.

1. Ісус-Цар, 2. Ісус-Пастир, 3. Ісус між українськими селянами.

4. Перше святе Причастя.

Ціна всіх 4-ох образів разом з почтовою оплатою 2.40 зл., 24 образів 12 зол. разом з почтовою оплатою.

Замовляти:

ВИДАВНИЦТВО „КРИНИЦЯ“
Перемишль, ул. Водна ч. 10.

ХРЕСТ.

В широкому полі,
Ген на роздоріжжі,
Де літом квіття
Ховалося в збіжжі, —
Стоїть хрест похилий,
Із дерева збитий...
А на нім Ісус наш,
Сам Ісус прибитий...
В зимі, як снігом
У полі завіе,
Бродяга шляху
Шукать не вміе...
То Ісус покаже,
Виведе, поможе...
Ой, бо добре, добре
Є то Серце Боже...
Літом знов засів,
Осенею плоди
Господь зберігає
Від бур і негоди —
Хоронить від злого
Всю землячку бідну,
Благословть мовчки
Україну рідну...

Іванка Трешневська.

До наших Передплатників!
З цим числом розсилаємо **розрахункові перекази** і просимо вислати залежності та передплату.

Не даймося!

Багато є справ, які конечно належить якнай докладніше обговорити, над ними призадуматися й знайти для них правильну та розумну розв'язку.

Які саме ці справи? Наші внутрішні.

Напевно, не один, що перечитає ці слова, буде дивуватися. Якто — запитає — про наші внутрішні справи мало говорить? Адже маємо стільки газет, читалень, ріжних установ та здається, що лише про наші справи безнастанно тут говоримо.

Почасти правда. Багато пишеться в нас про ріжні прояви нашого життя; але це справи радше зовнішні, а саму суть внутрішнього життя ховаємо — чомусь — під покришкою. Любимо говорити й критикувати других, чужих людей; у них бачимо все, добрі й злі прикмети. Але найкраще видимо ті злі, що навіть собі з них часто покпиваємо; одначе своїх похибок і гріхів не хочемо бачити, що гірше — про них говорити, бо „правда в очі коле“.

Одним з нагрізніших проявів нашого народнього життя, який бачимо на наших землях, зокрема на Лемківщині — тій найдалше на захід висуненій закутні — це брак взаємної згоди, суспільного вироблення, карности, єдності, якою ще не так давно гордились наші діди й прадіди. Тою єдністю Лемківщина сотки літ стояла твердо, непохитно, поборювала всі бурі, що валились на неї, тою такою єдністю й солідарністю будували ми не лиш у себе дома, але й на далекій еміграції, в Америці.

А сьогодні? Скажім собі правду. Чи можлива в нас така подиву

гідна єдність, що хочби до війни панувала в наших селах? Сусіди завидували нам нашого народнього вироблення, бо не находився ані один Лемко, що виломлювався би зпід тої дисципліни. Сьогодні — ми розбиті на — чорт зна — скільки партій. Українець ненавидить русина, русин утопив би в ложці води українця, православний не терпить греко-католика, цей баптисту, знов-же той відказує на якогось бейбельника; заведено якийсь язик, творять з нас новий нарід — одним словом січка та полова!

І це має бути дійсний стан нашого народнього внутрішнього, сучасного життя Лемківщини. На такому возі не заїдемо далеко! Якщо зараз негайно не завернемо, то ця кріпка твердиня — наша дорога Лемківщина пропаде — на превеликий стид і ганьбу, головню нам всім, що це бачать, а не хочуть про це говорити

Дехто з тих, що творять сепаратизм, нові язика та нові народности, каже, що й в других народів багато партій, та що такі партії свідчать про життєздатність народу. Так! У всіх народів, хочби в наших сусідів бачимо ріжні партії, але ці народи — то державні народи, у них ріжні кляси й стани, то-ж нічого дивного, що й ріжні партії. А ми що маємо? Одного бідного селянина та і йому ріжні приходимці кажуть боротися брат з братом.

Невже-ж у цій братобійчій боротьбі щось зискаємо, чогось добемося?! Хіба кожний совісний член нашого народу, зокрема нашої Лемківщини бачить вже, що тут мусимо виповісти рішучу, безпощадну боротьбу всему тому, що

розбиває нас і готовить нам повну руїну. З другої сторони всі мусимо найти назад той цемент, що нас об'єднить і дасть нам сили до будови і кріпшання нашого народнього життя.

Довгі віки цементом тим, що всіх нас лучив, була наша Церква. Вона була не лише Божим домом, але й народним; в ній чули наші батьки слово Боже та одночасно рідне слово. З часом крім церков стали на наших землях Читальні, Кооперативи, Народні Доми, що теж рука в руку з Церквою кріпили та додавали сили народові. Всіми тими добутками тішилися наші батьки. І все те дістали ми в спадщині по наших батьках; то-ж святий наш обов'язок наказує нам: що спадщину — як свого ока берегти! Їх заповідь, що нам у тестаменті переказали: Держіть і бороніть св. Церкви, читалень, Народніх Домів і всіх народніх установ нарівні з рідною землею кріпко та солідарно, до послідних сил! Тоді ніхто не всилі вас розбити, усі біди та бурі проминуть, будете сильні, а всі чужі народи будуть вас шанувати й поважати“.

Заповідь наших батьків — це заповідь нашої історії — зовсім вона проста й зрозуміла. Не треба нам шукати чужих пророків і чужих правд, бо маємо свою. А тому, що вона наша, своя, рідна, правда — повинна бути для нас найдорожча та її мусимо свято зберегти.

Ця наша рідна, ріднісенька правда повинна відчинити наші очі в тій сьогоднішній метушні, завести нас на спільну дорогу та об'єднати нас у спільній праці над будовою кращої долі.

Юліян Тарнович.

Зачинаймо від наших дітей.

Не будемо писати окремої статті про здоровля наших передшкільних, шкільних та позашкільних дітей. Не будемо теж ще раз згадувати про значіння доброї книжки у вихованні дитвори. Це знані справи. Але для приміру гідного наслідування передруковуємо слідууюче листа з Америки.

„Високоповажана Редакціє „Нашого Лемка“, у Львові при вул. Зіморівича 3.

На Вашу просьбу, щоб я занялася збіркою на „Дитячу Бібліотеку“ для українських діточок у

Лемківщині, смію поділитись з Вами вісткою, що негайно по одержанні Вашого листа, приступила я до праці. Одначе, з огляду на те, що в нашій місцевості не багато живе Українців, просила я позамісцевих громадян, щоб вони піддержали в себе мною започатковану акцію.

Тож на прохання Лемківщини, щоб я занялася збіркою на книжки для бідних дітей на Лемківщині, що я з охотою приняла та зараз взялася до праці, повідомляю, що на цю благородну ціль зложили

добровільні датки: по 1 дол.:

Впр. о. Касків, п. Анна Олійр, п. М. Шура, п. Т. Яскілка, п. Скрабонці, п. Н. Давискиба, п. Гродзінський, п. М. Мельник, — по 50 цн.: п. В. Хомкович, п. С. Сухецький, п. Г. Костецький, п. А. Давискиба, п. З. Рак, п. В. Рекрут, п. Кинаш, п. Стойко, п. Ю. Ходоровський, п. П. Банковський, п. И. Витяж, п. М. Витяж, п. Рабій 35 ц., п. Сорочко 80 ц., по 25 ц. п. Тітик, п. М. Бабій, п. С. Карпо, п. Костишин, п. М. Прус, п. Хоптовий, п. Колан, п. Рекрут, п. Буковський, п. Стахів, п. С. Тітик, п. І. Кузма, п. Мовчан, п. Семчукова, п. Н. Житарук, п. А. Околіта, п. М. Вецал, п. А. Швець, п. Чопек, п. Волощук, п. Н. Дзюбанюк, п. Ляшкович, п. К. Вишнівський, п. І. Волощук, п. Курдик, п. Морозова, п. С. Войко, п. Бербелицька, п. Пизюра, п. Шаранова, п.

Стойкова, по 50 ц. п. Н. Барна, п. К. Оліяр і п. І. Градик 20 ц. Разом 25 ам. доларів, призначених у цілості на українські книжечки для бідної української молоді Лемківщини.

Дуже дякую від себе всім Жертодавцям, що не відмовилися поспішити з поміччю нашій дорогій Лемківщині. Наш обов'язок свідомих Українців на американській землі наказує нам не забувати про

Рідний Край і допомогти нашим Сестрам і Братам у просвітянській праці. Не одиниці, але всі як один, свідомі Українці ставайте до помози Рідній Країні. Рятуйте — ще раз кличу: рятуйте українську шкільну молодь Лемківщини!

Вірю, що започатковане діло найде якнайширший відгомін у всіх кругах Українського Грома-

дянства в Америці й Канаді, тою вірою кріплюся з Вами та позістаю з якнайкращими бажаннями успіхів у праці для добра Лемківщини та глибокою пошаною для Редакції

Анна Оліяр.

Українські часописи в Америці просимо передрукувати це звітчення. — Редакція „Н. Л.“

Іван Филипчак.

Де поділися Лемки за 100 літ?

(Докінчення).

На західній границі бувшої нашої Галицько-Волинської Держави, зіткнувся наш нарід з двома сусідніми народами, з поляками і словаками, що тиснули його на схід. Ті оба народи виперли продовжити кілька сот літ наш нарід з урожайних земель — рівнин, а лишили йому неурожайні гори, де їм самим не оплачувалося осідати. Вони шукали ліпших земель, урожайних, а нашому українському племені Лемкам, оставили вузенький клин у горах, майже під самі Татри.

І в тих горах, не жив наш нарід спокійно, бо не зростав після природних прав, бо його не прибуло, а убуло. Як подивимося на наші писані урядові документи з перед сто літ, бачимо, що деякі наші Лемки, жителі тих бідних гір, цілком не розмножилися, їх не прибуло, а убуло! Насувається тепер питання, де вони поділися, бо не віримо в це, щоби вони не розмножилися бодай в два, три рази, як множився через той час цілий український нарід.

Для приміру беремо два шемагизми перемиської епархії за сто літ, а то з 1830 року і 1934 року, які маємо під рукою. Тут ясно бачимо, що в селах:

1. Андреївка (Новий Санч)	380	362
2. Андрушківці (Сянкі)	48	8
3. Баниця (Горлиці)	511	131
4. Барновець (Новий Санч)	165	56
5. Бахірець (Перемишль)	290	140
6. Біла Вода (Нов Торг)	740	544
7. Близянка (Ряшів)	246	155
8. Бліхнарка (Горлиці)	596	412
9. Бодаки (Горлиці)	118	37
10. Бортне (Горлиці)	767	251
11. Березова (Ясло)	285	243
12. Брунари Вижні (Ясло)	368	360
13. Буківське (Сянкі)	36	33
14. Вернеївка (Сянкі)	108	107
15. Вишоватка (Ясло)	245	49
16. Вільшня (Коросно)	197	12
17. Вірхня (Горлиці)	251	172
18. Вірхомля мала (Н Санч)	360	342
19. Волковия (Лісько)	422	367
20. Волтушова (Сянкі)	152	130
21. Воля цеклинська (Ясло)	415	373
22. Галбів (Ясло)	108	66
23. Ганчова (Горлиці)	963	756
24. Гирова (Коросно)	649	201

25. Гладивів (Горлиці)	687	538
26. Дидня (Березів)	29	2
27. Динів (Березів)	142	73
28. Дошниця (Ясло)	439	170
29. Дубне (Новий Санч)	345	284
30. Дуброва (Березів)	83	4
31. Дубецько (Перемишль)	180	86
32. Жидівське Коросно)	504	296
33. Завадка (Сянкі)	1041	1011
34. Задвіря (Лісько)	257	239
35. Зубенське (Лісько)	369	368
36. Квятонь (Горлиці)	300	62
37. Климківка (Горлиці)	516	500
38. Клопівниця (Ясло)	162	145
39. Конечна (Горлиці)	474	349
40. Королик Волоський (Сянкі)	364	264
41. Королик Польський (Сянкі)	345	325
42. Котавь (Ясло)	346	139
43. Крамна (Ясло)	637	521
44. Крем'яна (Березів)	210	202
45. Криве (Березів)	107	57
46. Луг (Лісько)	305	190
47. Ляджин (Коросно)	153	151
48. Мисцова (Коросно)	1460	1279
49. Мошанець (Сянкі)	520	495
50. Мохначка ниж. (Нов. Санч)	782	761
51. Мриголод (Сянкі)	102	57
52. Надзід (Горлиці)	61	3
53. Нагоряни (Сянкі)	49	28
54. Невістка (Березів)	113	95
55. Небіцько (Березів)	126	18
56. Ожанна (Ясло)	469	312
57. Перунка (Новий Санч)	497	171
58. Петруша Воля (Коросно)	872	839
59. Побідно (Сянкі)	84	4
60. Прегонина (Горлиці)	311	225
61. Рачкова (Коросно)	105	63
62. Регетів (Горлиці)	884	749
63. Ропенка (Коросно)	165	98
64. Росток (Лісько)	152	119
65. Ждиня (Горлиці)	781	531
66. Смерековець (Горлиці)	1001	697
67. Снітниця (Горлиці)	719	341
68. Сільниця (Березів)	75	4
69. Темешів (Березів)	29	2
70. Прелуки (Сянкі)	503	412
71. Тернава гір. (Лісько)	224	194
72. Усте Руське (Новий Санч)	812	305
73. Чачів (Новий Санч)	45	66
74. Чорна Вода (Новий Торг)	375	343
75. Чирна (Нов. Санч)	621	412
76. Чорноріки (Коросно)	487	357
77. Шклярки (Сянкі)	166	3
78. Шляхтова (Нов. Торг)	969	690
79. Щербанівка (Лісько)	149	139
80. Юрівці	61	59
81. Явіре (Ясло)	192	21
82. Ясюнка (Горлиці)	343	268
83. Яшкова (Горлиці)	339	44

Назви в скобках () означають повіт. Перші числа вказують скількість Лемків в 1830 році, другі в 1934 р.

З повищого зіставлення бачимо, що за послідних сто літ населення наше на Лемківщині у 88 громадах поменшилося, замість подвоїтися або потроїтися.

Над тим страшним явищем треба нашим компетентним чинникам добре застановитися, з якої то причини так сталося. Треба прослідити справу на місцях. Де ця людність поділася, чи виемігрувала продовж цілого століття з бід в інші краї, чи змінила обряд і перейшла в інші села, в що не хочемо вірити.

Крім того в деяких місцевостях нашої Лемківської людности через тих сто літ рівнож дуже мало прибуло. В місті Ліську за сто літ не прибуло ані не убуло одної особи (318 осіб).

В деяких місцевостях прибуло по двоє, троє, або по кількоро осіб. Найбільше таких місцевостей, де продовж 100 літ прибуло по кільканайцять осіб, менше по кількадесять осіб, що зачислюємо до нашої всенародньої втрати.

Третина людности прибула: в Мацині Вел., Пакошівці, Репеді, Розділлю, Согорові Гор., Суковатім, Тарнавіці, Тиличу, Тереччі, Угрині, Щавнім. Половина людности прибула: в Білянці, Боську, Вислоку ниж., Вірхомлі Вел., Дарові, Манастирці, Морохові, Новосілиці-Гневош, Ославці, Ольхівцях, Пруску, Ропиці Русь, Смереку, Суковатім, Чистогорбі, Яблонці Руської, Яселі. Два рази людности прибуло: в Балігороді, Бережниці виж., Боберці, Зиндрановій, Криниці, Лазах, Мо-Вислоці ниж., Військім, Волі гор., Вільховій, Волі кор., Вороблику корол., Глудні, Голучкові, Гочеві, Дзюрдьові, Добрій шлях., Дубрівці руської, Загутино, Залужі, Іздебках, Карликові, Кінськім, Костарівцях, Красній, Лодині, Лубній, Мхаві, Обертині, Ольшаниці, Опарівці, Павликомі, Перепримці, Полянках суров., Пулавах, Чудовичі, Семушові, Сеньковій Волі, Середнім Селі, Согорові доль., Солотвинях, Стежниці, Токарні, Царинськім. Три рази побільшилася людність в селах: Воля, Постолова, Долинах, Жерденці,

Дитячий садок у Волоській Тиряві — 57—28.8 1936. Провідниця п. Маруся Борисівна. Побіч Впр. о. Зенон Крупський, парох.

У ГРОМАДІ СИЛА.

Клясова громада дівочої школи ім. Шевченка у Львові вела продовж цілого шкільного 1935/36 року шкільну кооперативну крамницю та складала що тижня збірні ощадности на книжечку в „Дністрі“. З цієї заощадженої квоти призначено 25 зл. на закуплення в „Світі Дитини“ бібліотеки, яку вислано через „Просвіту“ українським дітям у Полянах місц. на Лемківщині.

Ученицям української школи ім. Шевченка складають українські шкільні діти з Полян щире лемківське Боже заплать і просять дальше про них тямити.

Замітка: Цей гарний примір, започаткований малими школяриками у Львові, повинні в першу чергу наслідувати всі ті, що їм лежить на серці добро Лемківщині. З окрема звертаємося до наших Братів за Океаном, щоби пішли за цим гарним приміром та прислали пожертви на творення таких бібліотек для бідних лемківських дітей. — Виказ жертводавців будемо точно поміщувати на сторінках „Нашого Лемка“. — Редакція.

ПЕРШІ ВІСТУНИ КРАЩОГО ЗАВТРА.

У вівторок 15. IX. ц. р. прийняв Апостольський Адміністратор о. др. Яків Медведський у Риманові-Живці, на авдієнції українських священників, дуклянського деканату.

З Його інтересних питань про стан релігійно-морального життя в українських селах — Дуклянської округи, виявляється, що справа Лемківщини лежить Йому дуже на серці.

Теплі, батьківські слова Екск. Кир Якова не тільки свідчать про Його благородне серце й найкращу волю, але кажуть надіятися, що

так вірні, як і священники цілої Лемківщини найдуть у Ньому правдивого опікуна та Архирея по чину Мелхиседека.

НАША ДОЛЯ.

До складу й прикладу.

Як вечір став надходити у минулу неділю, тоді зайшов я до Панька Кусого на хвилю. Вхожу в хату, здоровкаюсь, дивлюся сюди-туди, бачу: сидить Панько та ще якісь чужі люди.

В хаті було досить темно, я не міг пізнати, що то за люди зійшли до Панькової хати.

Іду ближче. Витаюся зі всіми. — А до лиха! — сміюся й кажу ось так сам до себе зтиха.

Таж це самі свої люди, сусіди Панькові; зійшлися тут, щоб провести час на спільній розмові.

Тутки сидить: Андрій Ріпчак, Федько Шестаченко, Іван Дужий, Петро Шевчук ще й Василь Кравченко.

Всі засіли коло стола — наче адвокати й мене теж просять, щоб разом з ними сідати.

Я сів кінець стола. Всі зараз загомоніли, а Іван Дужий, то таки закричав щосили.

— Я все кажу — кричить Іван — що доля химерна, що вона лиха й нема в ній правди ні зерна!

Чи чув хто, щоб доля нас коли-небудь пестила? Або — щоби була для нас ласкава та мила?

Ні! Вона все нас наділяла лихом та горем, всякі лиха нам зсилала, багатьох аж за море.

Вона кидала нами всюди, мов вітер соломку; жаліться на неї, не маємо де й кому. Інші десь... жи-

вуть у гаразді, у багатствах плавають, у них і воля, вони свої держави мають.

А ми? — Ех, бодай то.. краще того не казати, бо ще можна собі яке лихо наптити.

Зітхнув. А може він щось сказати хотів, та в тім покотився по хаті гомін нових слів.

Це Паньків син Степанко, шіснацятільтний юнак, що досі тихо сидів, тепер промовив ось так:

— Нарікаєте на долю? Ех шкода ваших слів! Наріканням і слезами ніхто долі не впросив.

Нам треба геть отрястись зі стонів і квиління, бож ми прецінь люди, а не якісь бездушні сотворіння.

Ми повинні бути не такі, як стебелелина, але тверді й незломні — мов крицева пружина.

Та її чим більше й сильніше стануть натискати, тоді, вона кращий відпір буде давати.

Як хочемо, щоб доля усміхнулася до нас, то покиньмо плачистони, — до діла берімся враз!

Якщо всі враз, щиро візьмемося до діла, тоді доля стане для нас краща та мила!

Степанко перестав та всі мовчки потакнули головами. Тоді я відізвався до нього оськими словами: — Славно юначе! Славно Степанку! Славно ти сказав! Колиб всі так думали, тоді б кращий час настав.

Й я вірю, що прийде краща доля, ліпший час, бо вже тверді духом юнаки, живуть серед нас.

Прийде час, що кращої долі діждеться кожний, а враз зі всіми діждеться її

Петро Попередний.

Склад Народної Торговлі в Сяноці

поручає
членам, кооперативам
і приватним купцям
споживчі й кольоньяльні товари,
насіння господарських рослин
і трав.

Батьку! Не жалій одноразового видатку 5 золотих для добра дитини!

Запрономеруй для свого сінка, чи донечки

„СВІТ ДИТИНИ“

який стане для неї справжнім приятелем і любимцем! — Пиши на адресу:

Львів, ул. Зіморовича ч. 3.

Числа оказові висилається безплатно!

Величавий концерт українських пісень.

У неділю, дня 20. IX. ц. р. за-гостив до Вороблика королівсько-го з концертом українських пісень хор з Бонарівки, пов. Ряшів.

Свідомі та діяльні члени Т-ва „Сільський Господар“ у Вороблику, побудували на вільній площі під до-мівкою Кружка „Сіль. Господаря“ сцену, де відбувся концерт, бо сол-тис заборонив давати концерт у са-лі Народного Дому.

Маси народу обох сіл прислу-хувалися зі всіх боків (так зв. не-залежні і другі стояли з далека і дивилися, як вовк до бабиного го-роду), як дзвінко плинула україн-ська пісня під умілим проводом п. Костя Лиска. Хор відспівав сліду-ючі пісні: 1) Заповіт, 2) У дві пари, 3) Сонце низенько, 4) Реве та стог-не, 5) Іхав козак дорогою, 6) Ши-рокий дуг, 7) Чом тужиш, плачеш, 8) Засяло сонце золоте, 9) Журав-лі, 10) Ой ізза гори та буйний ві-тер, 11) Закувала та сива зазуля, 12) Боже Великий. Хор мішаний: 1) Ой пряду, пряду, 2) Ой сяду я в понеділок, 3) Ой три шляхи, Іхав козак за Дунай, 4) Сонце заходить, 5) Ой ізза гори, і 6) Птичій спів.

На бажання місцевих луговиків луговички з Бонарівки виконали Лугову Молитву до вправ, а ціла

публика вислухала її з запертим віддихом, стоячи.

По концерті, вечером влаштова-но прийняття для Бонарівчан, на ко-трім Василь Качмарський від Бо-нарівчин, а Степан Вархоляк від Воробличан — склали собі взаїмну подяку і побажання; одночасно прирекли собі взаїмну постійну співпрацю обох Громад на полі піднесення культурного рівня й у-країнської Ідеї. Пізніше понеслися по домівці веселі спільні пісні, ве-селі мелодії гармонії та жива гу-тірка Луговичок і Луговиків обох побратаних сіл. Молодь згаданих громад, мимо кількох десятків роз-діляючих її кілометрів доказала практично, як повинна шануватися свідомо українська молодь Лемків-щини і взагалі цілого Українського Народу!

Пізно в ніч, по зворушаючим пра-щанні і спільному відспіванні Укра-їнського Національного Гімну від-їхали Бонарівчани домів, полиша-ючи милий, незатертий спомин, по культурному переведенні спільних хвилин.

Слід побажати започаткованому співжитті на культурно-освітньому полі, як найкращого розвитку на славу нашої Батьківщини! Честь та-кій Молоді!

Чмелик.

Українські жінки і господарі в селі Воло-вель, к. Незнайової. По середині Впр. о. В. Гаїдукевич зі своєю донечкою.

Відповіді та запити.

Петро З. з Полян пише, що йо-го кінь часто нездужає на кольку. як на це допомогти: Кольку дістає від шкідливого корму: горо-ховиння, гречанки, полови, грису, соломи, або і від оброку, коню-шини, трави та зеленини, як зараз по їді женеться коня до роботи. Також від ячменю, жита, бобу, від бульб, сплісненого сіна і конюш-ни, як голодному коневі дати того забагато на раз. Тоді кінь западає на хоробу жолудка, пріє, качаєть-ся з болу й нераз гине, бо не мо-же випорожнитися. Хорого коня вивести зі стайні, щоб не побився. Розтирати віхтями живіт і боки, щоб розігріти. Заливати відваром з рум'янку, додаючи 3 ложці глян-берської соли на 1 літру води. Як це не помагає, то встромити добре наоливлену руку до відходової кишки та випорожнити її, а глибо-ко в кишку вложити галку мила, посипану сіллю. Це скоро pomoже коневі, тоді його вкрити, щоб не перестудився.

Збірна відповідь: Як переховути бараболу. Місце, де зсипується картоплю на зиму, посипати вер-ствою грубо товченого деревного вугля. Картопля на такій підстилці буде аж до весни свіжа, смачна та не скільчиться.

„ЦЕНТРОСОЮЗ“

Львів, ул. Зіморевича ч. 20/22.

поручає мила власного виробу до пран-ня й миття з запахом, мило тоалетове (тройкий формат), мило до голення; нитки з власній навивальні. — Запи-мається експортом: яєць, беконів, фа-солі заграницю. Має на складі: штучні погної, насіння, господарські машини і приладдя — Всі українські Коопера-тиви на Лемківщині робить замовлення тільки в „Центросоюзі“, Львів, Зімо-ровича ч 20/22.

Боротьба зі шкідниками.

Як винищувати мишей, щурів і блощиці.

Забезпечитись проти мишей ду-же легко. Обкопайте стіжки і обо-роги, навіть стодолу, глибоким вузьким рівцем з прикрими бока-ми. На дно рівця вкопайте дре-нажні рурки, так, щоби їх горіш-ний кінець був рівний з дном рів-ця. Як не маєте дренажних рурок, то зробіть собі подібні бляшані трубки зі старої бляхи, або зако-пайте старі горшки, наповнені во-дою. Але ще раз кажемо: так, що-би були рівно закопані з дном ро-ва.

В ночі миши виходять зі стога або стодоли пити росу. Падають до рівця і шукають вигідного вихо-ду. Бігаючи по дні рівця, падають до дренажної рурки і не можуть звідтам вискочити, або падають до горшка з водою і топляться. Що ночі можна так ловити по кіль-кадесять мишей. Вони за добу зі-дять пару кг. зерна.

Знов-же один щур зїдає річно 37 кг. хліба, а пара щурів може да-ти річно 860 потомків, це страшне. Тому щурів треба бистро вини-

щувати.

Найліпше так: До кожної діри налити по кілька ложок дьогтю. Щурі вилізаючи смарують собі но-ги, а потім вичищуючи лапки, цей дьоготь мимоволі облизують.

Від цього багато їх гине, а ре-шта повтікає, бо дьогтю щурі стра-шно ненавидять.

Щурі є не лише великими шкід-никами, але вони розносять й ба-гато хоріб, бо нема бруднішого со-творіння як щурі і миші. Тому тре-ба їх всілякими засобами нищити.

Добре також порозкидати пе-ченої мятки, а щурі повтікають. А-бо потовчи шлка, помішати з гру-бою мукою, дати олію, спекти пляч-ки та порозставляти це в тих міс-цях, де є щурі. Щур лакомо зїсть і згине.

Блощиці вигубити легко: кільо чорної соли розпустити в 2 літрах киплячої води й цією водою поза-ливати всі шпари або витерти щіт-кощ моченою в цій воді. Від со-леної води блощиці гинуть.

Франц Коковський.

Від Сянока по Динів.

(Мандрівка півн.-східними межами Лемківщини).

Хочете розвідатися, як працює „Рідна Школа“? Загляньте в домівку д-ра Степана Ванчицького, поговоріть із ним, або секретарем кружка м-ром Левком Букатовичем. Довідаєтеся багато про працю Кружка, різні перепони, про все. І багато навчитесь, дуже багато. Лемківське товариство „Український Народний Дім“ у Сяноці не має ще власної домівки. Але мало свого першого голову о. Константиновича, що придбав для нього гарну площу в середмісті, має тепер молодого, рухливого голову, д-ра Володимира Карановича, що поставив собі за ціл призбирати фонди, потрібні на будову цієї домівки.

Про діяльність Філії „Просвіти“, що сягає до Горличчини, Ясельщини, Березівщини, довідаєтеся в д-ра В. Блавацького та невтомного організатора Філії, Петра Венгльовського. Коли-ж хочете побачити чудові вишивки, загляньте до нової домівки п. Ірини Добрянської. Потреба вам якої нової української книжки, знайдете їх певно в домах проф. Ф. чи радн. Б., а ще стрінетеся там з сердечним, гостинним прийняттям, щирим, сердечним словом обох хазяйок...

Я особисто не міг би розпрощатися з Сяноком, не навідавшись до мого знайомого ще з чернівецьких часів, д-ра М. Бажалука, відомого автора популярних праць, друкованих особними книжечками, або у виданнях „Просвіти“. Заризикую сміло твердження, що це наш найкращий популяризатор природничих наук, повний знання, досвіду, що вмів промовити простим словом, та гарною українською мовою. Якщо я знав би, що це не буде нелюдяність з моєї сторони, зрадив би вам іще, що в його гарний талант до веселих, троха насмішливих оповідань. Але тому, що не знаю, як він буде на цю „зраду“ задивлятися, мовчу.

Ще кілька цікавих дат і фактів з старовини Сянока на закінчення. Брак джерельних, архівальних матеріалів не дає нам змоги перевірити початків міста Сянока. Можна тільки з усякою правдоподібністю припускати, що продовж XI, і XII, століття повстала за тодішніх княжих часів сяніцька твердиня. В кожному разі Сянік існував вже з початком XII, століття в часі розпрому Половців (1103 р.) за княження Святополка Ізяславича й Володимира Мономаха. Промовляє за цим наперед близькість оселі званої „Половцями“, що повстала з поселення коло княжої кріпости Сянік полонених Половців та ще та обставина, що до XVI, століття стояла на замковій площі в Сяноці церква, а замкові церкви будували в старині для князів навіть в місцях їх часового перебування.

Першу джерельну історичну згадку про Сянік містить в собі Галицько-Волинський Літопис під 1150 р. Літописець оповідає там про похід угорського короля Гейзи проти Галицького князя Володимира. Ця записка звучить: „Володимир же в то время стояще у Белза и ту услышав король уже вшел у город, поверга вози свои, и сам гна с дружиною

своею к Перемишлю. Король же прешед гору и взя Сянок город и посадника его Яця, и села у Перемишля много вся.“ Щоб розвинутися в город (місто), мусів уже Сянік давно перед тим існувати.

Згадку про княжий Сянік містить ще згаданий літопис під 1202 р., відтак під 1206 р., коли то вдова по князю Романі, втікаючи з Галича зо своїми синами, Данилом і Васильком, перед київським князем Рюриком, стрінулася тут з угорським королем Гейзою. Вкінці під 1231. р. згадується у цьому літопису про Сянік, як про город сусідуючий з так званими „угорськими воротами“. В 1340 р. за польського короля Казимира переходить Сянік враз із іншими княжими городами під панування Польщі. В 1377. р. навідується зі своєю дружиною до Сянока король Людвик Угорський.

Населення Сянока було за княжих часів наскрізь українське та ще й за польських часів задержало довго свою народність. Крім цього поселилися в Сяноці також чужинці, що приходили тут із сусідних країв Угорщини й Польщі.

Із княжою бувальщиною Сянока звязані теж його церкви. Історично певний факт, що вже за княжих часів стояла на замковій площі в Сяноці поставлена около 1250. р. деревляна церква св. Дмитрія. У ній була чудотворна ікона Розп'ятого Христа. Церква була свідком упадку давньої княжої держави та проіснувала до 1550. р. Тоді її розібрали.

Про те, що сталося далі, маємо в парохіяльній хроніці записане таке: „Сяніцькі міщани, що їм забрала влада церкву на замку, маючи приказ від тодішнього правительства, щоб продовж трьох днів побудувати церкву на визначеній їм площі на валах, бо інакше не буде їм вільно в місті будувати церкви, наскорі закупили деревляну церкву в містечку Ясениці, а спровадивши дерево, побудували церкву в Сяноці, що проіснувала до 1789. р.“ На місці згаданої деревляної церкви збудували в Сяноці в 1784—1789. рр. за тодішнього пароха, о. Івана Куневича, за зібрані добровільні жертви — нову муровану церкву, що стоїть по нинішній день.

На сяніцькім „пред-градю“ (передмістю) стояла від непамятних часів друга деревляна церква, що її львівський губерніяльний уряд приказом ч. 27453 — на злобний і фальшивий донос із Сянока, що вона згоріла — приказав в 1790 р. розібрати. Останнім парохом сяніцького „пред-градя“ був о. Іван Вайцович.

У XVI, і XVII, столітті був Сянік живим, релігійним і культурно-національним осередком для значної частини Лемківщини. Уже в 1551. р. існувала тут школа, з неї виходили рукописні, церковні книги, приміром „Апостол“ в 1551. р. Були тут два добре зорганізовані брацтва. Звідси вийшов син сяніцького священика Михайло Василевич, що на припоручення княжни Гольшанської переклав Євангелію з болгарської на українську мову.

В часах берестейської церковної унії придержувався Сянік разом із околицею давньої прадідньої віри. Тут шукав по утраті перемиського владичого престолу охорони й попертя єпископ Антін Винницький та перебував тут приблизно в 1668—1675 рр.

(Продовження буде).

Довгі й темні осінні ночі, це найкращі жнива для вломників, тому беріть перед злодіями та обез-

печіть негайно від крадіж з вломом своє майно в Товаристві взаємних обезпечень

„Дністер“

у Львові, вул. Руська ч. 20.

Франц Коковський.

Над джерелами Ослави.

Управа ріллі. Ниви в Макеві такі: „За погарів“, „Кошарниця“, „Дільці“, „Павлят вирх“, „Крапанки“, „Ославиця“, „Піжі“ (шмат поля між Ославицею та хатами), „Кошнірка“, „Глинець“ (на тому полі жовта глина), „Лаз“, „Над загороди“, „Тіснина“. Сіножати коло хат називаються „сигла“, ґруник коло церкви „Лазки“. Поле „пасічать“ (корчують ліс під поле) ще й тепер. Високо в горах положені пасовиська („ґруники“) пасічать що другий рік на толоку.

Господарять у той спосіб, що на поли садять перший рік „бандурку“ (картоплю), в „бандурчаниці“ сіють пшеницю, або жито (деколи по житі конюшину), та на третій рік овес. По вівсі навозять ґноєм і сіють озиме жито, або „на яри“ ячмінь, оркіш. Озимини сіють звичайно більше, як ярого.

Обірника (ґною) вживають звіринного, а ґнують лише ниви, що не лежать над рікою. Ниви над рікою намулює весною вода, що виливає з ріки, а цей намул має таку вартість, як звіринні погної. На цих нивах сіють звичайно овес.

Землю обрабляють плугом та бороною. Складові часті плуга такі: чепіги, граділь, дбчка, леміш, „стрила“ (полоз), чересло (передне залізо). Скріплення леміша називають „рак“. Гряділь лежить на „плужнях“ (плужних колесах), що їх лучить із гряділем залізна обручка. До вісей коліс прикріплюють ланцюжком „свбрінь“, а на ньому зачіплений ожов“ (гужов). „Дбшка“, що прикріплена на осі, лучиться з четвернею при помочі „чокотова“. Коли ще орали волами, почіпляли ярмо на „ключику“, що приміщений на „четверні“.

Борона має 6 „бил“, на кожному „билі“ по 6 зубів (залізних). Била получені поперечками (латка). Із переду борони знаходиться поперечка (що її зовуть „побігачка“), на неї закладають залізне вогниво з ланцюгом (зовуть його заборінник“). До ланцюга причіпляють орчик.

Дуже цікаві звичаї при сіянні ярого збіжжа, а саме вівса, бо його стараються сіяти перш усього. У цей день не слід ніщо позичати з хати, не слід теж вигортати ґною зпід худоби. Ці заклази є в звязку з віруванням, якщо хто видає з господарства будь яку річ, що має вартість, може тим самим спричинити втрату майна. У день, коли мають сіяти овес, ладять скоро їду та поспідавши, кладуть на віз усе потрібне знаряддя. Коли вже все готове, найстарша жінка в хаті вбирає на себе кожух, обернений волосом на верх („волохатий“), виходить на двір та обходить тричі за сонцем віз, що до него запряжені вже коні. Під лівою пахою тримає хліб, у лівій руці посудину з водою, а правою рукою кропить віз і коні. Коли вже тричі обійшла та покропила, виливає решту води перед коні, а потім кладе перед коні, хліб, що його держала під пахою. Господар христить перед кіньми батоґом (бичом) і коні з возом переходять через хліб.

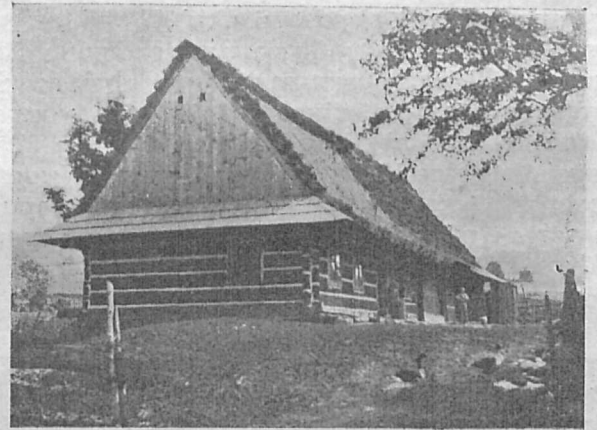
Вистерігаються, щоб тому, хто їде в поле, не перейшла дороги яка жінка (велике нещастя — як вагітна жінка).

На поле господар бере „табіжку“ (торбину) з хлібом і сирым яйцем, а ще й хліб, що його вдома клали перед коні. Як починає орати, тоді загін „зби-

рає“, не розорює, та коли вже витяг першу борозду й вертається в другу сторону, кладе в борозду яйце із „табіжки“, відтак бере землі („глини“) з борозди та потирає нею коні по хребті, щоб здорові і сильні були та щоб худібка в оборі здорова велася.

Звертає при тому увагу на те, яка птаха перша сяде на полі: як ворона, то буде добрий рік, коли плиска, то будуть у році лискавки. Коли при оранні побачить мушину, тоді певне буде урожайний рік, колиж знову жінку, рік буде поганий („дзюравий“).

До першого сіяння приготавляють „сівальницю“. Це новий мішок, що в ньому сівач носить збіжжа. До сівальниці зашивають в один ріг потроха всякого насіння, кавальчик або цілу просфору,

„Хижа“ в Маневі.

ґроші. Мішок повинен бути новий, невживаний, навіть мотузок при ньому має бути також невживаний.

Збіжжа жнуть зубковатим серпом („сирп“), фабричної роботи. Складається він з „ручки“ та „сирпа“. Траву, овес і конюшину косять косою. Складається вона з вістря („коси“), прикріпленого до „кісяти“ (ручки) „обрічками“, а щоб вони туго трималися, закріплюють їх клинцем. Гострять косу брусиком („дурбак“ або „осевка“), що його тримають у „кужівці“. Клепають коси на „бабці“ — „молотком“. Виґладжують залізним прутом („вити-рач-прут“). Сінокоси бувають у липні та серпні.

Коли викосять овес, приносять косарі до хати вінець із вівса на косі. Коли знов-же привозять перше збіжжа додому, тоді слід поробити такі заходи, щоб миши не їли збіжжа: На полі при накладанні першої фіри не слід робітникам ні слова промовити до себе, доки не наберуть повної фіри. Коли вже збіжжа привезуть додому, один бере залізо (звичайно „бабку“ від клепаання коси) в зуби та з цим обходить фіру, потім на місце, де має складати збіжжа, сіє дрібний камінь або пісок знад ріки. Колиж беруть уже останню фіру, лишають у полі трох мерви, та промовляють: „што забрали — то нам, а решту вам“. На останньому лані вяжуть „кріля“ (два снопи поздовж).

Збіжжа молотять ціпом, що складається з держака („ціпивно“) та „билена“. На ціпівні є „каблучок“, на „билені“ — „капиця“. „Каблучок“ із „капицею“ лучить „зв'язка“ (шкуряний шнурок).

(Далі буде).

В здоровім тілі — здорова душа.

Недавно урядила собі українська молодь з мушинських сторін прогульку на Яворину. Була це друга прогулька в тому році. Погода гарна, тепло — тому багато багато хлопців, дівчат, господарів і господинь вишло на Яворину оглянути свої поляни, назбирати яфін, — з сусідами поговорити, відпочати та свобідно подивляти красу й велич своїх дорогих гір.

Весело стало на Яворині — залунала пісня — співає молодь зі Злоцького — співають усі разом. Співають питомі лемківські пісні й загально-українські. Знакомляться блище. — Пісня одних прикликала других, так, що по якимсь часі кілька прогульок зійшлося разом на шпилі Яворини. Найшовсь і аматор фотограф і зробив знімку. Малий апарат не обхопив усіх присутніх, а було їх разом понад тисячу.

Усі веселі, гамірно як в улику — а усім так мило, так любо поговорити разом, пожартувати. — Та щоби то сонечко на небозводі на місці стояло! Воно котиться щораз даліше і вказує, що вже час збиратись домів, бо декотрим дорога далека, а завтра треба вийти на Яворину, не зі збаночком на яфірі, але з доброю косою, бо кустриця вже чекає косарів. Верхи яворинські залунають знова не тільки піснею, але й бренькотом кіс. Дівчата винесуть полуденок і возьмуться

до грабання. Зачнеться щоденна тяжка праця, щоби лише погода була.

Кожний з прогульковців глядить з тугою за ховаючимся сонцем, збирається до свого гурту і з піснею вертає до свого села.

Ось так веселі гарно зачинає використовувати вільний час від праці українська молодь Лемківщини. Як перша так і друга прогулька молоді на Яворину, не подобалась „генералам“ з „Лем-Союза“. Пани з „Лем-Союза“ і їхні прихвостні аж пінилися зі злости, що населення Лемківщини, а головню молодь зачинає гуртуватись і культурно переводити вільний час. Писаки з „Землі і Воли“ і кривницького „Лемка“ у своїй глупоті зачали виписувати різні нісенітници, бажаючи осмішити прогульковців — а осмішили самі себе! Кожний знає, що запроданці ласі на дурничку, тому і лемківським запроданцям жаль стало, що і їм не капла дака округина з меринді. Бідаки ходи-

УВАГА! Прохання. УВАГА! ДО ГРОМАДЯН В КАНАДІ

звертаємося з оцим проханням, щоб ласкаво зложили свої жертви й передлати на руки нашого представника в Торонті, громадянина В. І. Челюка, улюбленого до збирання добровільних датків і передлат на „Нашого Лемка“. Зокрема прохаємо Всіх, що деклярували свої зобов'язання.

Адміністрація й Редація.

ли аж по склепах і розвідували скільки хто хлібів купив. Облизувались дуже, як дізнались, що прогульковці і питльований хліб їли. А як дізнались, що прогульковці і сир мали, то нашим запроданцям аж слина з гамби текла, так їм дурничка пахла.

Зі злости і злости прогульку на Яворину назвали, українськими маневрами. А тишком нишком поспіпались якісь доноси, бо тепер поліція з Лабової, Криниць, Мушини й Північної, переслухує поодиноких прогульковців — за чим ходили на Яворину, хто організував тоту прогульку і т. п.

Що хтось щось доносив, можна догудуватись з того, що в часі прогульки був на Яворині постерунковий Скоконь (у цивільній одежі) але не найшов причини до якоїсь інтервенції.

З того виходить, що панове Хаттишаки, Трохихлопські, М'яканичі і компанія зі злости аж політику бачать у прогульці. Вони бортаки не видять, скільки то людей зі світа день у день їздить і ходить на прогульку на Яворину. То як пан їде на Яворину, то прогулька, а як хлоп, то „маньбри“! Видно з того, що тим панам з Криниць в голові щось уже колотиться. Коби ще ліпше їх обортачило, але так, аби і найменше дзецько тото пізнало — тоді буде єдність на Лемківщині.

Лемко.

гамба = уста (рот).
дзецько = дитина.

Перший раз на сцені.

Мені тоді десятий рік минав. А від того часу, знов більше десятих літ минуло. Десять літ... скоро й незамітно полинуло у вічність, мов хвилі бистрої річки, що невпинно котяться вперед та вперед...

Я був тоді хлопцем-школярем. Одного разу, по науці релігії, підходить до мене з карткою в руці — о, катехит та з усмішкою каже:

— Маєш тут Михаєю гарного вірша, навчися його добре на-пам'ять і будеш деклямувати на сцені перед представленням.

А-а... як деклямувати, то деклямувати! Що мені там... це так само, якби хтось підійшов до мене з булкою чи обарінком в руці, та при цьому сказав:

— Маєш тут синку булку та їдж її.

Я взяв картку, рівно записану кількома стрічками, а в голові, аж загуділо мені:

— Го-го! — буду деклямувати на сцені.

На другий день, я вже навчився на пам'ять; віршик коротенький був.

А тут так довго треба ждати, бо представлення аж за два тижні. Ой головню моя! Та я хотів би, щоб воно вже завтра було. Але трудно, як треба ждати, — то треба, що зробити?

Якось з бідою минули ці два тижні, а мені здавалося, що вони тягнулися цілий рік.

Врешті надійшов вижиданий день, а за ним і вечір приволікся. Шкільна сая, що в ній мало відбутися представлення, була прикрашена зеленню. Сцена була удекорована яличками та всіляким зіллям. Під степедо, немилосерно коптіло дві чи три лампи, з високо підкрученими кнотами.

...Скрип-скрип, скрипу-скрипу, чути було разураз під ногами; це дошки напшвидко збудованої сцени, вгиналися під вагою прохожих аматорів і видавали ось такі звуки.

Задзеленькав дзвінок.

Ось я вже на сцені.

Підв'ялася завіса. — Ох мамусенько моя рідна! На саяі стільки голов, що й помислити годі. Кількасот очей звернуло свій погляд на мене, а це в першій хвилині, викликало таке 'вражіння, мовби в мене мурашки пробігли за спиною. Я зачав деклямувати:

— „Весна. Усе скрізь зелене,

Пташки співають в небесах,

А ген під лісом видніє,

Могила в зелених кущах...“

Спершу тихо і придавлено гомонили мої слова, а даліше твердо і самопевно зазвучали:

...І тільки вітри наче дзвони,

На панахиду загудуть,

А лози тихо бють поклони

І честь борцеві віддають...“

Це була деклямація, про могилу Січового Стрільця; про цего Борця-героя, що життя віддав — за Україну.

Я скінчив й миттю опинився за сценою, а в голові мені, ще довго-довго — мов настирливе гудіння чмеля, звучали слова деклямації: „...лози тихо бють поклони і честь борцеві віддають“...

— Як? То лози бють поклони і віддають честь борцеві. — а деж люди? Де друзі і молодші брати оцих борців?

Невжеж забули?

— Ні-ні! — відказує якийсь таємний голос. — Хіба ти не бачив, як на саму згадку, про покійних Борців-героїв, в багатьох похилилися голови, стискалися завзято або судорожно дрожали уста, а очі палали дивним вогнем та пронизували когось сердито — мов лискавки нічну темін.

— Ні-ні, борці за волю, Ваші могили не будуть забуті. Вони постійно нагадуватимуть братам — про цю ідею, за яку Ви впали.

Таємна сила розпирала груди і хотілося тоді гукнути на весь світ:

— Благословенні будьте Герої і спійть спокійно в землі, бо ростуть нові лави, стануть нові ряди, і вони дійдуть до цієї цілі, до якої Вам не судилося дійти.

П. Попередний.

Історично-побутовий начерк про село Фолюш.

Фолюш, це лемківське село в ясельському повіті, коло Жмигорода. Від сходу, полудня й заходу окружене горами і лісами, а від півночі відкрите, притикає до „дісарського“ гостинця, що веде зі Жмигорода до Горлиць. Гори, які з трьох сторін мов серпаном оточують Фолюш, називаються: Ділик, Кобила, Косм (а), Спалиська, Чертеж й Явц. Через село пливе річка Клопітниця. Само село ділиться на три часті: Потаж, Середина й Цапівка. Долішня частина зветься Цапівка, бо там живуть господарі, що мають назвище „Цап“. Горішній кінець села, названий „Потаж“, бо там у давнину була фабрика, що вироблювала потаж, а зараз у сусідньому присілку Гути (що належать до Перепримки) вироблювано шкло.

Фолюш ділиться на 14 ріль: Бавунівка, Гоцівка, Гуделівка, Кальчугівка, Кічерівка (Горуцівка), Кирпанівка, Крілівка, Павляківка, Потаж, Смаржівка, Стецівка, Уранівка, Цапівка, Шахівка. Кожна ріль дає на підставі контракту з 27. лютого 1798 року священникові у Волі Цеклинській по 2 горці вівса в зерні що разом виносить 8 корців і 14 і пів горця, яко скіпщини, чи менше. До того додають у великодньому часі ще хліб й яйця на писанки.

Фолюш не має ані церкви ані цвинтаря, ані парохіяльного поля, належить до парохії Воля Цеклинська. З того виходить певно, що Фолюш, хоч більший від Волі Цеклинської, однак повстав пізніше від неї, отже в 17 столітті треба шукати його початку. Документів про повстання, чи оснування Фолюша нема. Свое заложення завдячує багатирям Мнишкам з Самокляськ, де вони мали в лісі замок, в яким Юрій Мнишок, сандомирський воевода, гостив Дмитра Самозванця.

Сама назва села „Фолюш“ вказує, що тут колись були водні варстати, в яких ступами фоловали вигнітали сукно. Фолюш в давніх документах має теж назву Клопітниця зовсім інше село, від Фолюш до парохії Перепримка. Клопівні ідлэвоцця з энэглэцця впошпінниця (як це було в 47 ч. „Нашого Лемка“, з 1. XII. 1935 р. стр. 10.) багато старше село та має знаний початок. Можливо, що Фолюш повстав пізніше від Клопітниці як

його колонія та в своїх початках звався Клопітниця, однак пізніше через фоловання сукна, самі мабуть Клопітчани назвали його Фолюшем.

Давні власителі Мнишки потребували людей до панцизняної роботи, тому радо дозволяли людям поселоватись. Зовсім певне повстання горішнього кінця села, так званого Потаж. Тут вироблювано потаж у фабриці й ту частку села замешкували заняті робітники поляки: Блонярі, Коники, Кицілінські, Фундалевичі. З часом вони змішалися з нашими так, що тепер у Потажі остала лише одна рим.-католицька родина, але й вона не говорить по польськи, лише лемківським говором.

У початках кожний осельник займав стільки гористого ліса й ґрунту, скільки дав раду обробити. Про фабрику поташу є лише згадка, але ніхто з найстарших людей не пам'ятає, як виглядала сама фабрика, а на місці, де вона стояла, ще сьогодні знаходиться чорна випалена земля. На долішньому кінці села остав до днес мурований будинок „поташня“, в якому колись мешкали двірські люди, що ходили мабуть у фабрику. Фолюш числить тепер около 100 хат з приблизно 600 українськими душами. Земля дуже бідна, страшно каміниста, та й тої дуже мало, тому селяни шукали прожитку в Америці, а в хаті до сьогодні рятуються й дорабляють на життя каменярським промыслом. Вироблюють жорна (млинци), точила, дурбаки до гос-

трєння кіс і памятки на гроби (деколи навіть жидівські).

Найбільше назвищ у селі Гоців, Крілів і Раків. Господарі мають 705 гектарів і 28 м. квадратних земель. Двірський обшар має 468 га 51 а і 88 м². На лісі припадає 482 га 18 а 66 м². З того на громадський ліс 19 га 89 а 99 м², бо решта двірське.

Фолюш завдячує своє повстання Мнишкам, від яких перейшов до Стадницьких, а відтак переходив через багато рук, аж в 1893 році купили тутешні ліси закінниці з Кракова, Норбертанки. За панщини з Фолюша ходили на роботу до двора аж на четверте село, до Самокляськ, де їх страшно при роботах побивали й то дуже часто неслухно. Про ту кривду людей на панщині — як переказ голосить — довідався аж цісар у Відні; переодягнувся в жебрака й прийшов до двора в Самокляськах, де наймився за погонича. Біля полудня став цісар допоминатися, щоб панські гайдучи дозволили робітникам спочивати, бо сонце вже високо підійшло на небі. За це гайдучи дуже його нагаями покарали так, що ледви показав цісарську одіж зпід жебрацьких лахманів — мусів утікати, щоб його дальше не били. Успів лише сказати: „Панщина була, але вже її кінець.“ І дійсно від тоді скасовано ганебну панщину. Годиться ще згадати, якщо за панщини женився селянин, то мусів мати від пана дозвіл. А як брав дівчину з другого села то мусів мати дозволення від другого пана. Про такі дозволення є згадка при кожному шлюбі в метриках тут на Лемківщині. (Докінчення буде).

На маргінесі лемківських подій.

Всі знаємо, що діється під сучасну пору на Лемківщині, зокрема під релігійним оглядом. Для того приємно нам ствердити, що вістки, поміщені в 17. ч. 5 стор. п. з. „Ловити риби і т. д.“ про о. Степана Ядловського, не є аж такі може страшні, бо при добрій волі можна наладнати справу якнайкорисніше для обох сторін. Зокрема о. Степан Ядловський не давав до того часу причин до підозрін про якусь ренегатство, або шкоду національній справі.

Навпаки — дотепер свідомо признається, що він щирий Українець та до „Лемко-Союзу“ не вписався а заняття й достоїнства в Курії Ап.

Адміністрації Лемківщини прийняв лише з ідеї.

Подається також до загального відома, що неслухно посудив о. Іван Полянський та безпідставно шиканування Впр. о. Михайла Жеплинського за мнине авторство згаданої статті в 17. ч. „Нашого Лемка“, бо Впр. о. Михайло Жеплинський, український душпастир у Риманівській Завадці не був автором цієї статті. Вкінці Редакція слушно вважає й правильно, що не лише один совітник Апост. Адміністрації Лемківщини має бути Українцем, але всі повинні бути Українцями, як також сам Апостольський Адміністратор.

